

Gerechtshof Den Haag
Zitting van 9 april 2018
Rol- / zaaknummer: 200225140-1

PLEITNOTITIES

in de zaak

1. Vereniging Milieudefensie

gevestigd en kantoorhoudend te Amsterdam,

2. Stichting Adem in Rotterdam

gevestigd en kantoorhoudend te Rotterdam,

geïntimeerden,

advocaat: mr. A.H.J. van den Biesen (Amsterdam)

tegen

Staat der Nederlanden (Ministerie van

Infrastructuur en Waterstaat),

waarvan de zetel is gevestigd te Den Haag,

Appellant,

advocaten: mr. G.J.H. Houtzagers en

Mr. E.H.P. Brans

Inleiding

1. In de Memorie van Antwoord lieten wij zien dat het EMA berekende dat in 2014 het aantal vroegtijdige doden ten gevolge van de luchtverontreiniging ergens tussen de 12.000 en 20.000 lag. De EMA-verslagen van de drie daaraan voorafgaande jaren lieten getallen in dezelfde orde van grootte zien. Dit betekent dat er in elk geval tot en met 2014 nauwelijks vooruitgang was geboekt. Het is niet gewaagd te veronderstellen dat de echte vooruitgang pas begint met het volledig halen van de Europese grenswaarden en daarmee dus niet stopt.
2. De Washington Post berichtte vorige week (27 maart 2018)¹ over een onderzoek dat de Johns Hopkins University deed naar de invoering van een “spits-tax” in de Gemeente Stockholm voor voertuigen die doordeweekse dagen de stad in willen. Een dergelijke maatregel bewijst al zeer geruime tijd in Londen zijn nut, want leidde daar tot een afname met maar liefst 30% van het autoverkeer in de stad. Het Stockholm-onderzoek keek verder dan alleen het effect op het verkeer en wees niet alleen uit dat de tax tot 20% minder inkomend verkeer leidde, maar ook tot een onmiddellijke afname van het aantal acute astma-gevallen bij jonge kinderen met ruim 10%, een percentage dat na een aantal jaren opliep tot bijna 50%.
3. Wij maken ons – op zich terecht – druk over het aantal jaarlijkse verkeersdoden in Nederland, wat weer langzaam lijkt te stijgen: van 570 in 2013 en 2014 naar 629 in 2016, maar we moeten ons ook druk maken – nog veel drukker – over het aantal voortijdig overleden medeburgers ten gevolge van de verontreinigde lucht. Daarbij moeten we niet vergeten dat elk van die voortijdig overleden mensen voordat zij doodgingen meestal ook nog eens een flink aantal jaren behoorlijk ziek is geweest.
4. Appellanten maken zich hier al sinds de jaren '90 zeer druk over en inmiddels – wij zijn 20 jaar verder – begint de *issue* van de slechte luchtkwaliteit als *issue* serieus genomen te worden.
5. Zo'n bericht over Stockholm laat zien dat het treffen van maatregelen al op zeer korte termijn effect heeft, een effect dat bij het continueren van die maatregelen steeds groter wordt en de gezondheid van de burger binnen afzienbare tijd zeer substantieel, zeer positief beïnvloedt. Het is fijn dat dit effect ook wetenschappelijk wordt onderzocht en vervolgens ook wordt bewezen, maar het bestaan van een een-op-een relatie tussen vervuilde lucht (met als bekendste boosdoeners het verkeer en de veehouderij) is natuurlijk ook al sinds de jaren '90 bekend en elke wetenschappelijke publicatie sindsdien wijst

---

¹ <https://www.washingtonpost.com/news/tripping/wp/2018/03/27/congestion-pricing-clears-the-lungs-too-researchers-say/>

steevast uit dat die relatie nog duidelijker is en dat de schadelijke effecten nog ernstiger zijn.

6. Het voorbeeld van Stockholm is slechts illustratief, met name voor de vraag: waar wachten we nog op?
7. De Voorzieningenrechter heeft met haar vonnis van 7 september jl. de problematiek op zijn waarde geschat, inclusief het jarenlange tekortschieten op dit gebied van de Staat: onrechtmatig, geen tijd te verliezen, aan de slag én geen enkele nieuwe schending van de regels meer, dat was en is de boodschap van dat vonnis.
8. De toenmalige Staatssecretaris Sharon Dijksma, schatte het vonnis én de onderliggende realiteit meteen op zijn waarde en liet dezelfde dag, 7 september, nog weten: we gaan onmiddellijk aan de slag met de uitvoering van dit vonnis.² En dat gebeurde inderdaad.
9. Ook de huidige Staatssecretaris, Stientje van Veldhoven, weet de zaak op zijn waarde te schatten: toen de Rechtbank in de bodemprocedure een in meerdere opzichten opmerkelijke, negatieve, uitspraak deed op 27 december 2017, liet zij - diezelfde dag nog – weten het vonnis te zullen bestuderen, maar hoe dan ook met volle kracht verder te zullen gaan met de uitvoering van het kort gedingvonnis.
10. Dat dat juridisch op dat moment ook de enig juiste weg was kon haar op dat moment nog niet duidelijk zijn, wat alleen maar bevestigt dat zij de ernst van de situatie op zijn waarde weet te schatten. De juridische situatie werd vervolgens bepaald, althans voorlopig bepaald, doordat Milieudefensie c.s. op 15 januari 2018 in beroep ging tegen het vonnis van de bodemrechter, ten gevolge waarvan de werking van het niet bij voorraad uitvoerbare vonnis werd opgeschort. Met andere woorden, voor zover daar overigens twijfel over zou kunnen bestaan, het is duidelijk dat het kort geding vonnis tussen partijen en op dit moment de enige uitspraak van waarde is.
11. Dat het hoger beroep van vandaag überhaupt is ingesteld wekt wel enige verbazing: het roept herinneringen op aan de tijd dat Nederland zich in Brussel alleen maar verzette tegen de Europese luchtkwaliteit regulering.
12. Zoals bekend stonden de grenswaarden die op dit moment centraal staan al in 1999 vast, inclusief de datum waarop deze op zijn laatst bereikt moesten zijn (1 januari 2005 voor fijn stof en 1 januari 2010 voor NO₂)³. In plaats van alles op alles te zetten om hieraan ook daadwerkelijk te voldoen, besteedde Nederland in de jaren 2000 veel energie aan

---

² <https://nos.nl/artikel/2191782-rechter-staat-moet-per-direct-actie-ondernemen-tegen-luchtvervuiling.html>

³ Richtlijn 1999/30/EG van de Raad van 22 april 1999 betreffende grenswaarden voor zwaveldioxide, stikstofdioxide en stikstofoxiden, zwevende deeltjes en lood in de lucht (PB L 163, blz. 41)

het intensief lobbyen voor minder strenge grenswaarden. Die lobby slaagde niet, maar met de Richtlijn 2008/50/EG kreeg Nederland wel de subsidiair bepleitte uitstelregeling (derogatie) van artikel 22 van de nieuwe Richtlijn. En Nederland was ook de eerste die dat uitstel aanvraag én verkreeg omdat Nederland de Europese Commissie in woord en geschrift beloofde aan het eind van de derogatie periode (11 juni 2010 voor fijnstof en 1 januari 2015 voor NO₂) volledig aan zijn verplichtingen te zullen voldoen. De Europese Commissie geloofde Nederland en veranderde dat standpunt niet, ook niet toen Nederland kort na het verkrijgen van de derogatie de *cornerstone* uit zijn luchtkwaliteitsbeleid – het rekeningrijden – domweg liet vallen en niet verving door een nieuwe maatregel om dit verlies aan slagkracht te compenseren. Een compensatie die vanuit de Richtlijn overigens wel verplicht is.

13. De Kort Gedingrechter stelde – in het voetspoor van de Europese rechter – vast dat het “halen” van de grenswaarden een resultaatsverplichting is en dat Nederland daaraan nog steeds niet voldoet en dat die schending van de regels dus onrechtmatig is.
14. De Staat laat nu zien – door te berusten in de eerste twee delen van de veroordeling en door de uitspraken van de twee Staatssecretarissen - dat de *wake-up call* eindelijk is doorgedrongen.
15. Maar dan is het wel gek dat de Staat beroep instelt tegen uitgerekend dat onderdeel van het vonnis dat beoogt de garantie die de grenswaarden beogen te bieden veilig te stellen door de Staat te verbieden maatregelen te treffen ‘waarvan in de visie van het RIVM statistisch verwacht moet worden dat deze tot voortgaande dan wel hernieuwde overschrijding’ van de grenswaarden zullen leiden. De Staat wil dus niet van een rechter te horen krijgen – middels een voor ten uitvoerlegging vatbaar vonnis – dat de Staat zich aan de wet dient te houden en zijn gedrag zodanig dient in te richten dat dat ook echt, daadwerkelijk, gegarandeerd zal gebeuren. Een dergelijke houding past meer bij het Nederland dat in Brussel lobbyde voor versoepeling en voor uitstel dan bij het Nederland van de twee Staatssecretarissen die zich met volle kracht aan de regels willen gaan houden.
16. Intussen laat de daadwerkelijke uitvoering van het vonnis zien dat de problemen die de Staat in de Memorie van Grieven opsomt zich eenvoudigweg niet voordoen, dat het optreden van het RIVM moeiteloos past binnen de bestaande routine en dat het goede nieuws is dat de Staat – voor zover wij weten - nog geen projecten heeft willen uitvoeren die tot statistisch te verwachten overschrijdingen zouden kunnen leiden (zie productie 15). Aardig is ook dat de cijfers die de Staat in dit verband overlegt (prod. ??) ondersteuning bieden voor hetgeen Milieudefensie c.s. in onderdeel II van hun vorderingen in de bodemprocedure vroegen: een marge aanhouden bij het beoordelen van projecten en maatregelen teneinde er zeker van te zijn dat zich geen nieuwe overschrijdingen kunnen voordoen ten gevolge van het goedkeuren van dat project/die maatregel: Milieudefensie stelde toen voor een marge van 8 á 10 µg /m³ te hanteren, wat gelet op het garantie-

karakter van de (resultaats-)verplichting een zorgvuldige toepassing zou zijn. Welnu, de cijfers laten zien dat voor maatregelen die de 30 µg niet overschrijden veilig kan worden gezegd dat die – gegeven de grenswaarden van de Richtlijn – geen statistisch te verwachten schendingen, dus gegarandeerd nul schendingen, daarvan zullen opleveren.

Nadere opmerkingen over de twee grieven

17. In aanvulling op wat in de Memorie van Antwoord is gesteld nog het volgende.
18. Dit hoger beroep is door de Staat uitdrukkelijk en met zoveel woorden beperkt tot slechts één onderdeel van het vonnis van de President van de rechtbank:

“...de Staat komt enkel en alleen in hoger beroep van hetgeen de voorzieningenrechter heeft bepaald in rov. 5.3 van het Vonnis ...” (punt 3.1 van de MvGr)

De rest van het vonnis leidde niet tot bezwaren en blijft dus tussen partijen volledig overeind.

19. In dit – beperkte - hoger beroep worden slechts twee bezwaren door de Staat geformuleerd tegen de onder 5.3 gegeven veroordeling, geparafraseerd: ‘de rechter introduceert een bovenwettelijk kader’ en ‘het vonnis creëert rechtsonzekerheid’. Voor beide grieven ontbreekt een feitelijk fundament, terwijl de praktijk inmiddels ook laat zien dat beide bezwaren zich in het geheel niet voordoen. Alleen al om die reden kan dit hoger beroep niet slagen.

Bovenwettelijk kader? (grief 1)

20. In het kader van grief 1 stelt de Staat dat de Voorzieningenrechter met het onder 5.3 opgelegde verbod een correctie op de grenswaarden zou hebben aangebracht (3.7 MvGr). Dit zegt de Staat na te hebben betoogd dat eventuele meet- en modelonzekerheden al zijn verdisconteerd in de wettelijk voorgeschreven standaardrekenmethode (3.6 MvGr). Het eerste is onjuist en heeft bovendien met het tweede niets te maken.
21. De hier bedoelde rekenmethodes hebben betrekking op het berekenen (niet het meten) van de *concentraties* van de vervuilende stoffen die zich in de lucht bevinden. Voor die berekeningen is met de standaardrekenmethodes geaccepteerd dat die niet tot een paar cijfers achter de komma nauwkeurig kunnen en behoeven te zijn. Prima. De standaardmethodes hebben dus geen betrekking op de grenswaarden want die staan gewoon vast en de eenmaal berekende concentraties luchtvervuiling moeten aan die vaststaande grenswaarden worden getoetst. De praktijk laat echter zien dat een voor een bepaalde si-

tuatie berekende waarde/concentratie van precies de grenswaarden in werkelijkheid net boven of net onder die grenswaarden kan uitpakken. De kans dat één van beiden zich in de praktijk voordoet, is in de benadering van het RIVM 50%; en die kans wordt kleiner naarmate de berekende concentratie verder onder de grenswaarden ligt. Maar als die kans werkelijkheid wordt, dan is dat niet een theoretisch geval maar zonder meer schending van de grenswaarden, wat – dat staat tussen partijen vast – een schending van de wet respectievelijk artikel 13 van de Richtlijn oplevert. Het gaat er hier om dat dat niet-theoretische geval tevoren bekend is, dat die schending van de grenswaarden voorkomen kan worden en dus voorkomen moet worden. Dat is geen wijziging van de grenswaarden maar slechts het verzekeren van de eerbiediging ervan. Immers, het risico op overschrijding mag niet bij de burger worden gelegd.

22. De Staat kwalificeert vervolgens de veroordeling als de introductie van een nieuw bovenwettelijk kader, en roept daarmee - vermoedelijk niet per ongeluk - associaties met de als wetgever optredende rechter op. Maar dit is totaal niet wat hier aan de hand is. De rechter doet hiermee uitsluitend recht aan de betekenis en de aard van de Europese grenswaarden.
23. Tussen partijen staat vast dat het bij het voldoen aan de krachtens de Europese Richtlijn geldende grenswaarden – gezien de aard daarvan – om een “*resultaatsverplichting*” gaat, wat bovendien door de Europese Commissie bij verschillende gelegenheden en door het Hof van de Europese Unie in verschillende arresten is uitgesproken.⁴ Dat volgt ook uit onderdeel 11 van de preambule van de Richtlijn die bepaalt dat het doel van de Richtlijn is “... een *minimale* bescherming van de gezondheid te *garanderen*” (cursive-ring toegevoegd).
24. Dus: *resultaatsverplichting*, *minimale* bescherming van de gezondheid en *garanderen*. Elk van deze drie – door de Europese rechter resp. de Europese wetgever gehanteerde -kwalificaties heeft op zichzelf al de dwingende betekenis dat overschrijding van die grenswaarden absoluut niet, absoluut nooit mag. Dus hoe je het ook wendt of keert – kwalificatie: resultaat/inspanning? > resultaat; doelstelling: minimaal/maximaal? > minimaal; status in relatie tot de burger: streven/garantie > garantie – er is geen ontkomen aan: concentraties boven de grenswaarden zijn 100% uit den boze.
25. Dat het hier gaat om *minimale* bescherming is zelfs nog te positief uitgedrukt als wordt bedacht dat de WHO van veel strengere advieswaarden uitgaat teneinde een échte bescherming van de gezondheid te verkrijgen en dat is het al helemaal als we bedenken dat onze Gezondheidsraad zegt dat

---

⁴ Zie onder meer de arresten van het Hof van Justitie van 24 maart 2011, Commissie/Slovenië (C-365/10, EU:C:2011:183, punt 24), 10 mei 2011, Commissie/Zweden (C-479/10, EU:C:2011:287, punten 13-16) en 15 november 2012, Commissie/Portugal (C-34/11, EU:C:2012:712, punt 52), alsook de conclusie van Advocaat Generaal Kokott (bij C-488/15) uitgebracht op 10 november 2016, ECLI:EU:C:2016:862, punt 69-72.

“... het zeer waarschijnlijk [is] dat met het verlagen van de gemiddelde PM_{2,5}-concentratie tot *onder* de WHO advieswaarde substantiële gezondheidswinst kan worden behaald: *elke vermindering van 5 microgram/m³ geeft gemiddeld voor alle Nederlanders zo'n drie maanden levensduurverlenging.*”⁵ (cursivering toegevoegd)

26. De praktijk laat zien dat de Staat de *urgency* van de problematiek en de dwingendheid van het Europese wettelijke kader niet in de uitvoering meeneemt. En zo sloeg/slaat de Staat de gezond-verstand-suggestie van het RIVM dat “[m]eer *zekerheid over het daadwerkelijk behalen* van de grenswaarden kan worden bereikt door aan te sturen op een waarde die een paar microgram onder de norm ligt” (aangehaald in de Memorie van Antwoord, punt 17, cursivering toegevoegd) gewoon in de wind. En zo deed de Staat in de uitvoering niets met de jaar-in-jaar-uit door het RIVM in de jaarlijkse monitorings-rapportage opgenomen voorspelling die inhield dat er – bij ongewijzigd beleid – in 2020 nog altijd statistisch te verwachten overschrijdingen zullen zijn van de grenswaarden. 2020, dat is 21 jaar nadat de grenswaarden voor het eerst de Europese wet werden – ook voor Nederland bindend, inclusief de fatale data van 1 januari 2005 (fijn stof) en 1 januari 2010 (NO₂); en 2020 is 10 resp. 5 jaar na het uiterste en laatste uitstel (derogatie) dat Nederland van de Europese Commissie verkreeg.
27. De President heeft in haar bestreden vonnis laten zien dat het recht niet onduidelijk is en ook consequenties heeft voor de uitvoering. Eisers in eerste aanleg vorderden niet een wijziging van bestaande regels, vorderden niet dat de rechter een door eisers of door de rechter zelf bedachte kop op de regels aan de Staat zou opleggen, maar zij vorderden dat de Staat zou worden veroordeeld de feitelijke uitvoering zodanig in te richten dat ten behoeve van de gezondheid van de burgers recht wordt gedaan aan het beschermingsdoel van de Richtlijn: 0% kans op toekomstige (verdere) overschrijding, dát is het parool en dat volgt rechtstreeks uit *resultaat, minimaal en garantie*. En bij die inrichting sloten eisers, en sloot de Voorzieningenrechter, aan bij berekeningen die binnen het gebruikelijke arsenaal van het RIVM worden gemaakt, de berekening van statistisch te verwachten overschrijdingen.
28. Had de Staat deze in steek twintig jaar eerder gevolgd dan hadden wij hier niet gestaan, vandaag niet, vorig jaar niet en ook niet in 2006 of in 2011; de gedachte alleen al aan het aantal mensenlevens dat die, zorgvuldige, prudente en gemeenschapsrecht-trouwe uitvoering van de Europese regels zou hebben gespaard, zou de Staat tot grote nederigheid moeten brengen in plaats van zich te verzetten tegen een door de rechter opgelegd verbod om de wet die de gezondheid van de burger beoogt te beschermen nog verder te overtreden. Overigens is dat niet alleen maar een gedachte die bij Milieudefensie leeft (dat de Staat de fatale data gewoon op tijd had kunnen halen), hoewel Milieudefensie al

---

⁵ Productie 23, bij de Memorie van Grieven in de bodemprocedure, pagina 21

decennialang op dit gebied deskundig genoeg is om deze verwachting met gezag uit te kunnen spreken, maar Milieudefensie heeft dat ook nog eens laten onderzoeken door een van de ter zake meest deskundige bureaus bij uitstek: CE Delft. Dat bureau kwam in zijn rapport van maart 2018 inderdaad tot de conclusie dat Amsterdam

“... in 2015 aan de grenswaarden voor luchtkwaliteit had kunnen voldoen als het in deze notitie genoemde beleidspakket vroegtijdig was geïmplementeerd, en Amsterdam extra voorzieningen had getroffen om licht wegverkeer te reduceren op de Stadhouderskade.” (zie prod. 14: prod. 27 bij Memorie van Grieven d.d. 3 april, pag. 10)

De Staat heeft gewoon niet hard genoeg gelopen. Dat de Staat het er op aan heeft laten komen, blijkt alleen al uit de roekeloze snelheidsverhoging tot 130 km per uur die er slechts om partijpolitiek gewin heeft moeten komen en die – zo blijkt uit het briefrapport van het RIVM - het aantal statistisch te verwachten overschrijdingen met zo'n 18% heeft doen stijgen (zie pag. 7 prod. 2 bij de Dagvaarding van 7 juni 2017). Maar het blijkt ook uit de omstandigheid dat van jaar tot jaar werd voorzien dat men de grenswaarden niet overal zou halen en men die situatie gewoon – tot op de dag van vandaag – liet voortbestaan en in elk geval niet heeft opgelost. Dat klinkt misschien hard, maar wat is hard als we het hebben over het – in strijd met niet voor meerdere uitleg vatbare wettelijke regels - te laat zijn bij het aanpakken van een probleem dat oorzaak is van het vroegtijdig overlijden van 20.000 medeburgers, per jaar?

29. Bij het toelichten van de eerste Grief heeft de Staat met geen woord maar geprobeerd te stellen, laat staan te verdedigen dat aan het verbod van 5.3 geen behoefte is omdat de Staat ook zonder dat verbod al steeds aan zijn garantie-verplichtingen voldeed en dat ook zal blijven doen. Dat is op zich begrijpelijk want de feiten die daarvoor nodig zijn ontbreken ten ene male.
30. Met betrekking tot de formele rechtskracht en het *stand stil* beginsel volstaan geïntimeerden vooralsnog met te verwijzen naar de Memorie van Antwoord.

Rechtsonzekerheid? (Grief 2)

31. Bij het beoordelen van deze Grief moeten we niet vergeten dat het de wetgever is die in dit kader de omvangrijkste rechtsonzekerheid heeft gecreëerd door de Richtlijn niet volledig en niet correct te implementeren. Zo kent de Nederlandse wet het Luchtkwaliteitsplan dat erin moet voorzien dat bij overschrijding “op zo kort mogelijke” termijn de grenswaarden weer volledig worden gerespecteerd in het geheel niet, maar slechts een programma dat steeds voor een termijn van vijf jaar dient te gelden (artikel 5.12 Wet milieubeheer). Dat programma, het NSL, dat bestaat inmiddels sinds 2009 en is al een aantal malen, ongewijzigd, verlengd, recentelijk nog tot 2021 (dus 13 jaar in plaats van

- 5). Het is uitsluitend dankzij de onderhavige procedure en dankzij de stap naar de rechtspraak, dat de Staat nu bezig is met een herziening van – nog altijd – het NSL, waarbij de Staat er opnieuw voor kiest de voor een Luchtkwaliteitsplan in de bijlage van de Richtlijn gegeven vereisten (Bijlage XV) niet, althans niet volledig, na te leven, ondanks alles wat daarover in de onderhavige procedure en in de bodemprocedure is gezegd. Ook in het nieuwe plan ontbreken de einddata per maatregel, ook in het nieuwe plan hanteert men – *business as usual* - 2020 als horizon. Het is natuurlijk een enorm understatement om dit in de categorie ‘rechtsonzekerheid’ te plaatsen, want het gaat hier – nog steeds – om het niet correct uitvoeren van de voor alle Lidstaten van de EU geldende Europese regelgeving.
32. Het naleven van het opgelegde verbod zal alleen maar voor een toename van de rechtszekerheid zorgen. Dat wil zeggen dat bij nieuwe maatregelen en projecten er daadwerkelijk van uitgegaan zal kunnen worden dat deze niet tot een schending van de grenswaarden of tot een vergroting van een bestaande schending zullen leiden. Dat is alleen maar winst en scheelt vermoedelijk behoorlijk wat procedures.
33. Eigenlijk verbaast Milieudefensie zich er wel over dat de Staat aan zijn partners binnen het NSL nog niet heeft aangeboden gebruik te maken van het RIVM voor het uitvoeren van deze RIVM-toets voorafgaand aan het treffen van nieuwe maatregelen. Dat vergroot de winst en vermindert het aantal te verwachten procedures nog verder.
34. De Staat beweert dat de vraag nog beantwoord moet worden welke verwachtingswaarde als acceptabel moet worden beschouwd. Welnu, dat is werkelijk vragen naar de bekende weg. De grenswaarden geven slechts een minimale bescherming van de gezondheid van de burger; volgens de WHO gaat die bescherming nog lang niet ver genoeg en volgens de Gezondheidsraad gaat de bescherming van de door de WHO gegeven advieswaarden nog niet ver genoeg. Het risico op schending van de grenswaarden dient bij nieuwe projecten en maatregelen dan ook 0% te bedragen, wat in de door het RIVM gehanteerde benadering gelijk staat aan minder dan 5%, want ook in de al gangbare berekeningen beschouwt het RIVM minder dan 5% als 0%, tegen welke benadering Milieudefensie uiteraard geen bezwaar heeft. Die 0% risico volgt rechtstreeks uit aard en inhoud van de met de grenswaarden gegeven verplichting.

Conclusie

Appellanten handhaven hun in deze zaak ingenomen positie onverkort.